

РОЗДІЛ 4.
МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 340.12+340.15+341

DOI 10.31732/2708-339X-2023-07-86-95

**ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНІХ
ФУНКЦІЙ В ПЕРІОД ПРЕЗИДЕНСТВА ЛЕОНІДА КРАВЧУКА ТА
ЛЕОНІДА КУЧМИ**

Корольова В.В.,

*к.ю.н., доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін,
Університету «КРОК», м.Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна
e-mail: ViktoriyaV@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-2998-6144*

Горбаченко О.В.,

*асистент кафедри державно-правових дисциплін,
аспірантка юридичного факультету
Університету «КРОК», м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна
e-mail: allexa198@gmail.com
ORCID 0000-0002-8805-4024*

**COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS OF THE FORMATION OF
EXTERNAL FUNCTIONS DURING THE PRESIDENCY OF LEONID
KRAVCHUK AND LEONID KUCHMA**

Koroleva V.V.,

*Ph.D. in Law, Associate Professor,
Professor of the Department of State and
Legal Disciplines of «KROK» University,
Tabirna st.,30-32, 03113, Kyiv, Ukraine,
e-mail: ViktoriyaV@krok.edu.ua,
ORCID:0000-0003-2998-6144*

Horbachenko O.V.,

*assistant of the Department of State and
Legal Disciplines,
PhD student of law faculty of «KROK» University
Tabirna st.,30-32, 03113, Kyiv, Ukraine
tel.: (067)-813-12-39, e-mail: allexa198@gmail.com
ORCID 0000-0002-8805-4024*

Анотація: В межах даної наукової статті розглядаються періоди президенства у незалежній Україні: Леоніда Кравчука та Леоніда Кучми. Саме на їх плечі в свій час випала місія формування того самого міцного фундаменту молодій республіці на багато років вперед та прийняття доленосних рішень, зокрема процес формування зовнішніх зв'язків, встановлення дипломатичних відносини та міжнародно-правове визнання нової держави, відокремленої від великого Радянського Союзу. Сюди ж можемо віднести і Чорноморське питання та український ядерний потенціал, третій по величині у світі, котрий хвилював світовий естеблішмент чи не найбільше, у тому числі і плани України. Доцільно зазначити, що дане питання і на сьогодні є гострим. Світова демократична спільнота – ЄС та НАТО дане питання ставить пріоритетним не тільки сьогодні, а ще в часи перших двох президентів України відповідно, проте на превеликий жаль, ця пріоритетність була лише на папері, адже впевнених кроків на цьому напрямку не відбувалося, при тому що молода та незалежна Україна лише стала

на шлях демократичної правотворчості та створення власної законодавчої бази, що саме по собі спрощувало процес його адаптації з європейськими нормами. 24 серпня Україною відзначається найбільше державне свято – День Незалежності. Воно встановлене на честь виняткової історичної події – ухвалення у 1991 році Верховною Радою Української РСР абсолютною більшістю голосів Акта проголошення незалежності України. Цей документ увінчав тисячолітні прагнення Українського народу мати власну суверенну державу і самостійно визначати свою долю. Для українців свобода і гідність завжди були основоположними цінностями, що спонукали до боротьби за незалежність. Акт про державну незалежність 24 серпня 1991 року відштовхувався від Декларації про суверенітет. А результати Всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991 року стали найпереконливішим підтвердженням волі народу. Заслужує не меншої уваги й прийняття Постанови «Про основні напрямки зовнішньої політики України», що стала точкою відліку чітких та розширених напрямків та цілей міжнародних відносин на законодавчому рівні.

Ключові слова: Україна, Угорщина, зовнішні функції, порівняльно-правовий аналіз, дипломатичне визнання.

Формул: 0, рис.: 0, 0 табл.: 0, бібл.: 27.

Abstract.: This scientific article examines the periods of presidency in independent Ukraine: Leonid Kravchuk and Leonid Kuchma. It was on their shoulders at one time that the mission of forming the same strong foundation of the young republic for many years to come and making fateful decisions, in particular the process of forming foreign relations, establishing diplomatic relations and international legal recognition of the new state, separated from the great Soviet Union. This also includes the issue of the Black Sea and Ukraine's nuclear potential, the third largest in the world, which greatly concerned the world establishment, including Ukraine's plans. It should be noted that this issue is still acute today. The global democratic community - the EU and NATO has considered this issue as a priority not only today, but even during the terms of the first two presidents of Ukraine, respectively, but unfortunately, this priority was only on paper, because there were no confident steps taken in this direction, despite the fact that the young and independent Ukraine only embarked on the path of democratic lawmaking and the creation of its own legislative framework, which in itself simplified the process of its adaptation to European norms. On August 24, Ukraine celebrates the most significant national holiday - Independence Day. It was established in honor of the exceptional historical event - the adoption in 1991 by the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR with an absolute majority of votes the Act of Proclamation of Independence of Ukraine. This document crowned the millennial aspirations of the Ukrainian people to have their own sovereign state and determine their own destiny. For Ukrainians, freedom and dignity have always been fundamental values that motivated the struggle for independence. The Act of State Independence on August 24, 1991 was based on the Declaration of Sovereignty. And the results of the All-Ukrainian Referendum on December 1, 1991, became the most convincing confirmation of the will of the nation. The adoption of the Resolution "On the Basic Directions of Ukraine's Foreign Policy" deserves no less attention, as it became a reference point for clear and expanded directions and goals of international relations at the legislative level.

Keywords. Ukraine, Hungary, external functions, comparative legal analysis, diplomatic recognition.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 27.

Постановка проблеми. Держава – це історично сформована, свідомо організована соціальна система, що керує суспільством; це організація всього суспільства; його інститут, який служить інтересам суспільства і покликаний діяти для загального блага народу України. На досліджувані етапи припадає формування України як повноцінної, суверенної держави, учасника міжнародної співпраці. Проте поряд з формуванням її суверенності, даними керманіча було ліквідовано її могутність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В ході написання даної наукової статті були використані праці Ж. Завальної, О. Радчука, Д. Ткача, О. Яценко, Б. Тарасюка, Г. Асланян, а також національні та міжнародні законодавчі акти.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Даною науковою статтею робиться дослідження питання формування зовнішніх функцій під час президентства Л. Кравчука та Л. Кучми й відповідно як їх курс державної політики впливав на формування самих зовнішніх функцій.

Формулювання цілей статті. Основною метою даної наукової статті є дослідити питання порівняльно-правового аналізу формування зовнішніх функцій в період президентства Леоніда Кравчука та Леоніда Кучми.

Виклад основного матеріалу. 24 серпня Україною відзначається найбільше державне свято – День Незалежності. Воно встановлене на честь виняткової історичної події – ухвалення у 1991 році Верховною Радою Української РСР абсолютною більшістю голосів Акту проголошення

незалежності України. Цей документ увінчав тисячолітні прагнення Українського народу мати власну суверенну державу і самостійно визначати свою долю. Для українців свобода і гідність завжди були основоположними цінностями, що спонукали до боротьби за незалежність. Акт про державну незалежність 24 серпня 1991 року відштовхувався від Декларації про суверенітет. А результати Всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991 року стали найпереконливішим підтвердженням волі народу [1].

Відштовхуючись від дати Акту незалежності і по сьогоднішній день становлення і розвитку зовнішніх зносин для детального дослідження, умовно розділимо на такі логічні, на наш погляд етапи:

1. Президентство Кравчука Леоніда Макаровича – 5 грудня 1991 року по 19 липня 1994 року. Міністром закордонних справ у цей період був Анатолій Зленко з 27 липня 1990 року по 25 серпня 1994 року. Цей етап впевнено можемо назвати «вихід з ізоляції». 5 грудня 1991 року Верховною Радою України було проголошено Звернення «До парламентів і народів світу», яким Україна закликала народи світу підтримати її прагнення до самовизначення, про її наміри стати частиною європейських структур на основі дотримання принципів міжнародного права, принципів Статуту ООН, Гельсінського Заключного Акту, Паризької хартії. Поряд з цим наголошувала на свій курс зовнішньої політики на мир і безпеку в світі (адже 100% міжнародну еліту хвилювало питання ядерного потенціалу України – 3-й за величиною після Росії та США, що дістався нам у спадок від СРСР). Проте цим же документом та на підтримку Декларації про державний суверенітет, Україна знову наголосила, що вона без ядерна держава та про свою готовність вступати в переговори в даному напрямку [2]. В одному з інтерв'ю газети «ДЕНЬ» на честь виходу своєї праці «Дипломатичні мемуари» Анатолій Зленко згадував про складні переговорні процеси на теми без'ядерного статусу, які часом переходили

в погрози з вибором «Або»-«Або», особливо з боку США Джеймсом Бейкером. Як можна трактувати таку недопустиму поведінку дипломата США? Як відчай, як страх, адже наш ядерний потенціал не просто замилував очі, а справді давав привід сіпатися від нервувань, бо хто зна як могло все скластися... І в тому ж інтерв'ю А. Зленко зауважив «у нас на кону стояв вибір: незалежність, самовизначення та світове визнання України в т.ч. США-м чи ж держава з бомбами та не визнані світом. Вибір був очевидним, хоча й тягарним». На наш погляд, ми можемо як критикувати такі дії, так і підтримувати та у будь якому разі діло вже зроблено. Єдине, що ми можемо сказати, що спостерігалася тонка політична гра з психологічним тиском з боку США та Росії, вони є ядерними лідерами світу, проте питання не поставало на порядок денний щодо їх безпечності для цілого світу [3]. Поряд з тим, у цей період були встановлені дипломатичні відносини з п'ятіркою перших держав, що офіційно визнали Україну Так, вже 8 січня 1992 року була підписана угода шляхом обміну дипломатичними нотами Про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Польща ключовими ознаками були – самовизначеність, невтручання у внутрішні справи країн та територіальна цілісність [4].

18 травня 1992 року було підписано договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво, (ратифікована 30 грудня 1992 року), котра містить 21 статтю та є базовим документом на основі котрого станом на травень 2021 року вже підписано 144 угоди ключовою ознакою яких є стратегічне партнерство. Поряд з тим активно ведуться переговори щодо розширення кола питань у сфері екології, транспорту, культурної спадщини. Найвищою мірою закріплення дипломатичних відносин було відкриття в Україні в тому ж 1992 році посольства Польщі та посольства України в Польщі [5]. Паралельно з Польщею активно встановлювалися відносини і з Канадою. Так, 27 січня 1992 року було підписано Декларацію про встановлення

дипломатичних відносин. Котра лягла за основу підписання у 1994 році Угоди про дружбу і співробітництво між урядами та була початком підбору та акредитації послів цього напрямку. Пізніше, а саме у квітні 1992 на знак честі і поваги було відкрито посольство Канади в Україні, а листопаді 1992 року відкрито посольство України в Канаді. Враховуючи той факт, що Канада – це «українська Америка», адже вона є третьою країною у світі (після України та РФ) з найбільшою чисельністю проживання українців, тому встановлення дружніх зносин було вкрай важливим та необхідним [6].

Дипломатичні відносини з Угорщиною були встановлені в день офіційного визнання нею української незалежності. Так, 3 грудня 1991 року був підписаний Протокол про встановлення дипломатичних відносин, а вже 6 грудня 1991 року (набув чинності 16 червня 1993 року) було підписано Договір про основи добросусідства та співробітництва на 24 статті, саме він став базовим дипломатично-правовим документом сторін на подальше встановлення домовленостей. На закріплення цих відносин у вересні 1992 року було відкрито посольство Угорщини в Україні, а посольство України в Угорщині відкрилося 24 березня 1992 року, що стало першим в історії української дипломатії представництвом України з-за кордоном [7].

Офіційно вважається, що литовсько-українські міжнародні відносини було встановлено 12 грудня 1991 року [8]. На їх закріплення було створено в серпні 1992 року посольство Литви в Україні, а вже в серпні 1993 року посольство України в Литві [10]. Проте безпосередньо договір про дружбу і співробітництво на 29 статей було досягнуто 8 лютого 1994 року (набув чинності 28.02.1995 року), який беззаперечно став ключовим юридичним документом міжнародного рівня [9]. Окремим елементом відносин спостерігається факт – Литва визнала Україну як окрему державу 4 грудня 1991 року, але уклала Протокол про встановлення дипломатичних відносин ще

21 листопада 1991 року, навіть за декілька днів до свого офіційного сприйняття України та до всеосяжного українського референдуму, що на наш погляд є показовим кроком Литви до зближення з українцями та віру в їх дух нації [11].

Відносини з Латвією було досягнуто 12 лютого 1992 року шляхом підтримання сторонами Протоколу про встановлення дипломатичних відносин, котрий у свою чергу став підґрунтям до підписання Договору про дружбу і співробітництво від 23 травня 1995 року (набув чинності 22 травня 1996 року). З 1993 року в обох країнах функціонують представництва одна одної, що послугувало укріпленню братерських відносин між державами [12].

Не менш проривним в ході етапу «вихід з ізоляції» стало 2 липня 1993 року, що входить в історико-правову історію незалежної України не лише прийняттям Верховною Радою Постанови «Про основні напрямки зовнішньої політики України», а й стає точкою відліку чітких та розширених напрямків та цілей міжнародних відносин на законодавчому рівні. Аналізуючи даний документ, на наш погляд його розробники розробили теоретичного лідера в обличчі України, при цьому дане ствердження виходить як від тексту в цілому, так і від окремих чітко прописаних положень, де Україну описують як державу яка може і повинна стати впливовою через своє географічне розташування, історичний досвід, багатство природних ресурсів, потужний економічний, науково-технічний та інтелектуальний потенціал, і такою що здатна виконувати значну роль в забезпеченні політико-економічної стабільності в Європі, і у цілому на світовому просторі теорія прописана, а важелі реалізації на превеликий жаль, так і не були ні знайдено, ні запозичено, з практикою напрацьоване слабо, адже дипломатичний корпус випущених «совєтською» комуністичною системою і тоталітарною злочинною, людиноненависницькою клікою КДБ, що сіяла по всьому світу терор, братовбивчі війни, інтелектуальну розруху і таке подібне. З огляду на текст вище згаданого документу український бік ще починаючи з

1993 року ставив собі за ціль НАТО, ЄС, членство в ООН, адже ідеєю було створити реальні можливості для України у взаємодії практично з усіма державами світу відразу, шляхом такої багатосторонньої дипломатії, яка дала би доступ до світового досвіду, статистичних та інформаційних даних і тим самим розширити локальні механізми та вийти на високий рівень дипломатичних зносин [13].

Підсумовуючи даний етап безсумнівно можемо сказати, що Україні вдалося вийти з тіні свого минулого та почати писати свою історію самовизначеності, стежину протоптано, як то кажуть. Поряд з цим не можемо не помітити, що позиція України була дещо вичікувальною, вона все ще вагалась у своєму курсі на Схід чи Захід, так встановлювалися міжнародні зв'язки, підписувалися угоди та договори з європейськими країнами, сусідами, так в плани ставилися ЄС та НАТО, проте чіткого курсу в цьому напрямку не спостерігалось, вони не ставилися в пріоритет, (як наприклад те зробили угорці, і за досить короткий час вони скоригували усі можливі питання цього напрямку та святкували успіх) хоча вибір мав би бути однозначним. Та й на додачу можемо сказати – українські Закони починалися тільки видаватися і у відповідності до Копенгагенських критеріїв 1993 року, не потрібно було пророблювати колосальну роботу з їх адаптації, а просто відразу приймати та діяти у відповідності до Критеріїв, якщо вже й обираємо шлях на Європу.

2. Президентство Кучми Леоніда Даниловича – 19 липня 1994 року по 23 січня 2005 року (перебував 2 каденції підряд). За часи його президенства змінилося аж чотири міністра закордонних справ: Генадій Удовенко – 25 серпня 1994 року по 17 квітня 1998 року; Борис Тарасюк – 14 квітня 1998 року по 29 вересня 2000 року; Анатолій Зленко – 2 жовтня 2000 року по 2 вересня 2003 року; Костянтин Грищенко – 2 вересня 2003 року по 3 лютого 2005 року.

Це етап безпосередньо «злетів і падінь».

Прийшовши до влади, Л. Кучма в грудні 1994 року підписав так званий Будапештський меморандум про гарантії безпеки з боку Росії, США та Великобританії на підставі приєднання України до «Договору про нерозповсюдження ядерної зброї», згодом були приєднані Китай та Франція, а вже в травні 1997 року був підписаний договір «Про дружбу, співпрацю і партнерство між РФ та Україною», основним покликанням якого є – поважати територіальну цілісність один одного. І в грудні того ж року відбулося питання поділу Чорноморського флоту. Тут варто відмітити холодність з боку РФ до України, котра не визнавала самовизначеність останньої, поки під тиском лідерів не нейтралізувала її ядерний потенціал на свою користь, тоді перестала бачити в Україні якогось типу загрозу, як то кажуть сапер нейтралізував міну, і саме тоді вже російський бік здійснив сходження до рівня підписання договору «про дружбу» [14]. Як пише Л. Чекаленко та С. Федуняк ті гарантії варті нулю, адже механізми їх дії є відкритим питанням і сьогодні, що давало РФ ще тоді зелене світло до періодичних погроз щодо порушення територіальної цілісності [15].

Досліджуючи та аналізуючи питання Будапештського меморандуму, можемо сказати більше, і тим самим пояснити факт його невиконання та порушення російською стороною і не тільки. Не секрет, що основною гарантією в міжнародному праві є міжнародний договір чи ж договори. У випадку Меморандуму, відходячи від різних словників та Ж. Завальної – це службова, пояснювальна записка, яка на політичному рівні використовується як форма договірною зобов'язання [17]. При цьому Віденська конвенція про міжнародні договори від 13 червня 1986 року не класифікує документи – угоди, меморандуми, договори на юридичні та не юридичні, тут як доречно зазначає Ж. Завальна, це питання вирішує процес ратифікації [17]. Що за вище згаданим документом в ч.1 п. б, статті 1 означає вираження державою в міжнародному плані своєї згоди на обов'язковість того чи іншого документу

[16]. Таким чином виходить, що меморандум без проходження ратифікації – це воля сторін без юридичного значення, в свою чергу ратифікований меморандум країнами-учасниками є юридично значущим документом, при цьому дане висловлення не є суперечливим для ЗУ «Про міжнародні договори України». На додачу, природа аналізованого документу, на наш погляд є і не зрозумілим кроком по причині, що його пункти вже передбачалися тим чи іншим міжнародним документом, зокрема його перший пункт про повагу до територіальної цілісності передбачається Угодами «про дружбу». Відповідно до Договору «Про нерозповсюдження ядерної зброї», який набрав чинності для України 5 грудня 1994 року ч.1 статті 3 передбачає «кожна з держав-учасниць Договору, що НЕ володіє ядерною зброєю, зобов'язується прийняти гарантії, як вони викладені в угоді, про які будуть вестися переговори і яку буде укладено з Міжнародним агентством з атомної енергії відповідно до Статуту Міжнародного агентства по атомній енергії та системи гарантій Агентства, виключно з метою Перевірки Виконання його зобов'язань», така Угода набрала чинності для України 22.01.1998 року, сама по собі дана угода і виступає гарантією. У відповідності до ч.4 статті 3 Договору «Про нерозповсюдження ядерної зброї» передбачає, що угода-гарантія з Міжнародним агентством можуть укладатися як індивідуально, так і з іншими державами відповідно до Статуту останнього [18]. Єдиний позитивний момент від цього документу(не беручи до уваги вище викладене), так це встановлення конструктивних відносин із Заходом, особливо з США та отримання 175 млн доларів США компенсації, хоча як каже Олександр Радчук «надто не справедлива винагорода за неспрацьовані гарантії» [19].

Якщо поставити запитання чи міг Кучма поступити по іншому та чи є цей Меморандум його досягненням? Відповідь буде такою: по перше цей напрямок є напрацюванням ще президента Кравчука, Кучмі він дістався разом з президентським

кріслом, тому це не досягнення, а скоріше продовження вже початого; по друге поступити він міг по іншому, наприклад відмовитися від передачі зброї на користь РФ, але для того треба вміло аргументувати свою позицію володівши при цьому напрямком роззброєння та найменшими точностями, виключеннями міжнародно-правових норм в даному напрямку, при цьому бути далекоглядним – цим Кучма похизуватися не міг [20, с. 26]. Відповідно виникає питання, а де була вся дипломатія і вищі державні посадовці «советського» штабу? Чому не були спроби провести у цій частині люстрації.

У жовтні 1995 року ухваленням резолюції комітетом міністрів Ради Європи Україну було запрошено стати її тридцять сьомим членом, а вже в листопаді відбулися усі урочистості церемонії щодо приєднання України. Поряд з тим, безумовно варто відмітити, що прийняття 26 червня 1996 року Конституції незалежної, самовизначеної України припадає саме на часи Леоніда Кучми. 28 травня 1997 року на рівні російсько-українських переговорів були підписано три угоди щодо Чорноморського флоту: 1) «Про статус та умови перебування Чорноморського флоту Росії в Україні» на 25 статей; 2) «про взаємні розрахунки, пов'язані з поділом Чорноморського флоту та його перебуванням на території України» на сім статей; 3) «Про параметри поділу» на десять статей. В ході цих угод росіянам досталося лише половина флоту, проте вони викупили в українців більшу частину з їх половини, і як заключає Д. Ткач – «так була закладена бомба уповільненої дії з анексією Криму в 2014 році», доказом зокрема слугує і ч.5 ст.15 Угоди «Про статус та умови перебування Чорноморського флоту Росії в Україні», за якою дозволялося переміщення військових формувань поза межі дислокації після отримання дозволу компетентного органу України, хоча як пише О. Яценко їх пересування практично не контролювалося. Сам факт перебування російських військових формувань та передбачення їх вільного пересування чомусь на день підписання цієї угоди жодним клаптиком

не занепокоїв українську сторону, а саме ці дії, на жаль, самі спровокували сьогоdnішню ситуацію в державі, впустивши ворога «до хати». Хоча вирішення цього питання було абсолютно реальним, і як пише О. Яценко, чого варті тільки досвід Грузії, Литви та Латвії [21, с. 30].

У липні 1997 року під впливом оточення Кучми – В. Огризка, Б. Тарасюка, В. Горбуліна було прийнято рішення про приєднання України до НАТО та була створена відповідна комісія НАТО-Україна. В тому ж році останньою було взято участь в програмі «Партнерство заради миру» [21, с. 26].

3 квітня 1999 року є датою Указу Президента України «Про положення про міністерство закордонних справ» – день правового закріплення статусу основного органу виконавчої влади в системі зовнішніх справ, одним із завдань котрого було і є сприяння забезпечення стабільності міжнародного становища України, піднесенню її міжнародного авторитету, Поширення в світі образу України як надійного й передбачуваного партнера [22].

За часи свого другого терміну перебування в президентському кріслі Леонід Кучма зустрівся з низкою конфліктів і скандалів, зокрема вбивство журналіста Гонгадзе. Тим самим значно знизився рівень відносин та довіри з боку Америки, які активно спостерігали за кожним його ходом, проколом, що в кінцевому результаті відкинуло Президента та Україну в зону міжнародної ізоляції. На додачу східний сусід підкинув сюрприз – стався конфлікт на острові Тузла, як пише Володимир Лук'янюк – РФ під проводом порятунку узбережжя від розмивання почала будувати дамбу, що з'єднала би острів з російським берегом, даний конфлікт загладився, проте не був вирішеним остаточно [23, с. 27, 27].

На етапі правового творення та розвитку зовнішніх функцій вступає в хід Закон України від 19.06.2003 року «Про основи національної безпеки України» (що діяв зі змінами та доповненнями до 08.07.2018 року), котрий відштовхуючись

від Основного Закону п.17 ч.1 ст. 92 – визначив головні принципи держполітики в напрямку захисту національних інтересів і гарантування в державі безпеки особи, суспільства та держави в цілому від зовнішніх і внутрішніх загроз у всіх сферах життєдіяльності. За даним Законом від національної безпеки залежить сталий розвиток суспільства, з чим не можна не погодитися. При цьому за статтею 8 вище згаданого Закону основними напрямками держполітики в контексті нацбезпеки є проведення активної міжнародної політики задля відвернень посягань на суверенність та внутрішньодержавні справи [24]. Хоча як зазначає з даного питання Б. Тарасюк в своїй статті «Досягнення зовнішньої політики за роки відновленої державної незалежності», даний Закон на його думку став базовим для введення мети набуття членства в НАТО [25, с. 61]. В цілому діяльність в часи Кучми була досить багатовекторною і багатогранною, насичена складними політичними процесами і викликами. На наш погляд, спостерігається своєрідне метання української сторони між відносинами з Росією та Заходом. Коли відносини з першою затихають, згадується можливість відносин із другим, так зароджувалися зародки неоднозначності та непередбачуваності українців. Вибір мав бути зробленим відразу, але щоразу відкладався «на потім». Проте, аналізуючи питання зовнішньої політики України і в наші дні Габріел Асланян описав її також як «багатовекторну», що виходячи з тексту всієї його статті дорівнює значенню «непослідовності» [26]. Про що Горбаченко О. в свій час написала, щодо необхідності проведення колосальної внутрішньополітичної роботи [27].

Висновки. Непослідовність, лицемірність, комуністична обтяжливність і фальшивість, що панувала в ідеях, духах, повсякденних реаліях впевнено вкоренилися в державницькій ідеології Кравчука за незалежної України. Так, «Основні напрямки 1993 року» вже передбачали співпрацю з країнами НАТО та ЄС, вихід на держави Азії, на африканський континент, проте жоден з

цих напрямків не був досягнутим, саме через непослідовність дій з самого початку та без вироблення алгоритму таких дій, що на наш погляд слугує основною прогалиною у творенні зовнішніх зносин українського боку від самого початку шляху – прописування теоретичної частини та не вироблення практичної, це і стосується самого іміджу України, котрий згідно «Напрямків 1993 року» позиціонував останню через призму надійності та передбачуваності. Проте, основною недолугістю державотворення було

винищення української збройної могутності на користь держави-терориста, від чого наразі Україна знаходиться у стані війни і отримує бомбардування колись своїми ж ракетами. Тому проблематика питання реалізації зовнішніх функцій й нині має вже свій історичний генезис. Більшість зовнішніх напрямків, що є пріоритетними сьогодні, не є еволюцією країни, а нереалізованими колись.

Література:

1. Український інститут пам'яті. Інформаційні матеріали до дня Незалежності України і дня Державного Прапора України. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Qbe3Td4pGF0J:https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%2520serednya/metodichni%2520recomendazii/2020/08/21/Informatsiyini%2520materialy%2520do%2520Dnya%2520Nezalezhnosti.docx+&cd=9&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>. (дата звернення: 04.02.2023)
2. Звернення Верховної Ради України «До парламентів і народів світу» від 05.12.1991 року № 1927-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1927-12#Text>. (дата звернення: 04.02.2023)
3. Дипломатичні мемуари. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/panorama-dnya/diplomatichni-memuari>. (дата звернення: 04.02.2023)
4. Угода про Встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/storage/app/sites/61/wstanowlennia-dypwidnosyn.jpg>. (дата звернення: 06.02.2023)
5. Договірні-правова база між Україною та Польщею. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polysheju>. (дата звернення: 10.02.2023)
6. Спільна Декларація про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Канадою від 27.01.1992 року № 124_005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_005#Text. (дата звернення: 10.02.2023)
7. Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою від 01.07.1992 № 348_004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_004#Text. (дата звернення: 12.02.2023)
8. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Литовської Республікою від 21.11.1991 № 440_005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_005#Text. (дата звернення: 12.04.2023)
9. Договір про дружбу і співробітництво між Україною та Литовської Республікою від 08.02.1994 року № 440_014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_014#Text. (дата звернення: 12.02.2023)
10. Політичні відносини між Україною та Литвою. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/120-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-litvoju>. (дата звернення: 12.02.2023)
11. 1 ТД. URL: <https://mfa.gov.ua/dvostoronnye-spivrobitnictvo/1-td>. (дата звернення: 12.02.2023)
12. Договірні-правова база між Україною та Латвією. Вилучено з <https://latvia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/87-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-latvijeju>. (дата звернення: 12.02.2023)
13. Постанова ВРУ «Про Основні напрями зовнішньої політики України від 02.07.1993 року № 3360-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12/ed19930702#Text>. (дата звернення: 11.02.2023)
14. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією від 31.05.1997 року № 643_006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_006/ed19970531#Text. (дата звернення: 12.02.2023)
15. Чекаленко Л., Федуняк С. (2010). Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів). URL: <http://portal.iapm.edu.ua/portal/media/books/fc8e7971-86e1-4de2-b69f-d23eef4d5c41.pdf>. (дата звернення: 09.02.2023)
16. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 14.04.1986 року № 995_118. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text. (дата звернення: 12.02.2023)
17. Завальна Ж. Договір чи Меморандум: бути чи здаватись? URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/595/dogovir_chi_memorandum_buti_chi_zdavatis_s_.pdf?sequence=2&isAllowed=y. (дата звернення: 12.02.2023)
18. Договір про неросповсюдження ядерної зброї від 16.11.1994 року № 995_098. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_098#Text. (дата звернення: 12.02.2023)

19. Радчук О. Віхи Незалежності: що, якби Україна не позбулася ядерної зброї у 1994-у. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/10/kolonka/aleksandr-radchuk/bezpeka/vixy-nezalezhnosti-yakby-ukrayina-ne-rozbulasya-yadernoi-zbroyi-1994-mi>. (дата звернення: 12.02.2023)
20. Ткач Д. 2020. Місце і роль Президента у зовнішній політиці України: психоаналітичне та візуально-психологічне портретування. Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК».
21. Яценко О. Аналіз реалізації державного контролю за діяльністю іноземних військових формувань в Україні. URL: http://academy.gov.ua/ej/ej9/doc_pdf/Yacenko_OA.pdf. (дата звернення: 15.02.2023)
22. Указ Президента України Про положення про Міністерство закордонних справ України від 03.04.1999 № 357/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/357/99/ed19990403#Text>. (дата звернення: 15.04.2023)
23. Лук'янюк В. Другий термін Президента Леоніда Кучми. URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/1114N/>. (дата звернення: 14.02.2023)
24. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 року № 964_IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15/ed20030619#Text>. (дата звернення: 14.02.2023)
25. Тарасюк Б. Досягнення зовнішньої політики за роки відновленої державної незалежності. URL: https://gdip.com.ua/files/file/Diplomatic%20Ukraine/Diplomatic_Ukraine_2009_UA.pdf. (дата звернення: 15.02.2023)
26. Асланян Г. Здобутки, реалії та перспективи зовнішньої політики України. URL: <https://parlament.org.ua/2003/11/24/zdobutki-realiyi-ta-perspektivi-zovni/>. (дата звернення: 15.02.2023)
27. Горбаченко О. Конституційно-правові аспекти зовнішніх функцій України та угоризини під теоретико-правовою призмою. URL: <https://lbku.krok.edu.ua/index.php/legal-bulletin/article/view/352/293>. (дата звернення: 15.02.2023)

References:

1. Ukrainyskiy instytut pamiaty. Informatsiini materialy do dnia Nezalezhnosti Ukrainy i dnia Derzhavnoho Prapora Ukrainy. available at <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Qbe3Td4pGF0J:https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%2520serednya/metodichni%2520recomendazii/2020/08/21/Informatsiini%2520materialy%2520do%2520Dnya%2520Nezalezhnosti.docx+&cd=9&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>. (Accessed 04.02.2023)
2. Zvernennia Verkhovnoi Rady Ukrainy «Do parlamentiv i narodiv svitu» vid 05.12.1991 roku № 1927-KhII. available at <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1927-12#Text>. (Accessed 04.02.2023)
3. Dyplomatychni memuary. available at <https://day.kyiv.ua/uk/article/panorama-dnya/diplomatichni-memuari>. (Accessed 04.02.2023)
4. Uhoda pro Vstanovlennia dyplomatychnykh vidnosyn mizh Ukrainoiu ta Respublikoiu Polshcha. available at <https://poland.mfa.gov.ua/storage/app/sites/61/wstanowlennia-dypwidnosyn.jpg>. (Accessed 06.02.2023)
5. Dohovirno-pravova baza mizh Ukrainoiu ta Polshcheiu. available at <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polshsheju>. (Accessed 10.02.2023)
6. Spilna Deklaratsiia pro vstanovlennia dyplomatychnykh vidnosyn mizh Ukrainoiu i Kanadoiu vid 27.01.1992 roku № 124_005. available at https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_005#Text. (Accessed 10.02.2023)
7. Dohovir pro osnovy dobrosusidstva ta spivrobotnytstva mizh Ukrainoiu i Uhorskoiu Respublikoiu vid 01.07.1992 № 348_004. available at https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_004#Text. (Accessed 12.02.2023)
8. Protokol pro vstanovlennia dyplomatychnykh vidnosyn mizh Ukrainoiu ta Lytovskoi Respublikoiu vid 21.11.1991 № 440_005. available at https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_005#Text. (Accessed 12.02.2023)
9. Dohovir pro druzhbu i spivrobotnytstvo mizh Ukrainoiu ta Lytovskoi Respublikoiu vid 08.02.1994 roku № 440_014. available at https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_014#Text. (Accessed 12.02.2023)
10. Politychni vidnosyny mizh Ukrainoiu ta Lytvoiu. available at <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/120-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-litvoju>. (Accessed 12.04.2023)
11. 1 TD. URL: <https://mfa.gov.ua/dvostoronnye-spivrobotnictvo/1-td>. (Accessed 12.02.2023)
12. Dohovirno-pravova baza mizh Ukrainoiu ta Latviieiu. available at <https://latvia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/87-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-latvijeju> (Accessed 12.02.2023)
13. Postanova VRU «Pro Osnovni napriamy zovnishnoi polityky Ukrainy vid 02.07.1993 roku № 3360-KhII. available at <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12/ed19930702#Text>. (Accessed 11.02.2023)
14. Dohovir pro druzhbu, spivrobotnytstvo i partnerstvo mizh Ukrainoiu i Rosiiskoiu Federatsiieiu vid 31.05.1997 roku № 643_006. available at https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_006/ed19970531#Text. (Accessed 12.02.2023)
15. Chekalenko L., Feduniak S. (2010). Zovnishnia polityka Ukrainy (vid davnikh chasiv do nashykh dnev). available at <http://portal.iapm.edu.ua/portal/media/books/fc8e7971-86e1-4de2-b69f-d23eef4d5c41.pdf>. (Accessed 12.02.2023)

16. *Videnska konventsia pro pravo mizhnarodnykh dohovoriv vid 14.04.1986 roku № 995_118.* available at https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text. (Accessed 12.02.2023)
17. *Zavalna Zh. Dohovir chy Memorandum: buty chy zdavatyts? available at http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/595/dohovir_chi_memorandum_buti_chi_zdavatis_.pdf?sequence=2&isAllowed=y.* (Accessed 12.02.2023)
18. *Dohovir pro nerospovsiudzhennia yadernoi zbroi vid 16.11.1994 roku № 995_098.* available at https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_098#Text. (Accessed 12.02.2023)
19. *Radchuk O. Vikhy Nezalezhnosti: shcho, yakby Ukraina ne pozbulasia yadernoi zbroi u 1994-u.* available at <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/10/kolonka/aleksandr-radchuk/bezpeka/vixy-nezalezhnosti-yakby-ukrayina-ne-pozbulasya-yadernoyi-zbroyi-1994-mu>. (Accessed 12.02.2023)
20. *Tkach, D. (2020). Mistse i rol Prezydenta u zovnishnii politytsi Ukrainy: psykhoanalitichne ta vizualno-psykholohichne portretuvannia [Place and role of President of Ukraine in foreign affairs of Ukraine: psigology and virtual politics portraiture], Kyiv, Ukraine.*
21. *Iatsenko O. Analiz realizatsii derzhavnoho kontroliu za diialnistiu inozemnykh viiskovykh formuvan v Ukraini.* available at http://academy.gov.ua/ej/ej9/doc_pdf/Yacenko_OA.pdf. (Accessed 15.02.2023)
22. *Ukaz Prezydenta Ukrainy Pro polozhennia pro Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy vid 03.04.1999 № 357/99.* available at <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/357/99/ed19990403#Text>. (Accessed 15.02.2023)
23. *Lukianiuk V. Druhyi termin Prezydenta Leonida Kuchmy.* available at <https://www.jnsm.com.ua/h/1114N/>. (Accessed 14.02.2023)
24. *Zakon Ukrainy «Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy» vid 19.06.2003 roku № 964_IV.* available at <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15/ed20030619#Text>. (d Accessed 14.02.2023)
25. *Tarasiuk B. Dosiahnennia zovnishnoi polityky za roky vidnovlenoi derzhavnoi nezalezhnosti.* available at https://gdip.com.ua/files/file/Diplomatic%20Ukraine/Diplomatic_Ukraine_2009-UA.pdf. (Accessed 15.04.2023)
26. *Aslanian H. Zdobutky, realii ta perspektivy zovnishnoi polityky Ukrainy.* available at <https://parlament.org.ua/2003/11/24/zdobutki-realiyi-ta-perspektivi-zovni/>. (Accessed 15.02.2023)
27. *Horbachenko O. Konstytutsiino-pravovi aspekty zovnishnikh funktsii ukraïny ta uhorshchyny pid teoretyko-pravovoiu pryzmou. URL: <https://lbku.krok.edu.ua/index.php/legal-bulletin/article/view/352/293>.* (Accessed 15.02.2023)

Стаття надійшла до друку 16.02.2023 року